

V Štrasburgu 2012 12 12
COM(2012) 743 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU**

o uplatňovaní nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní

OBSAH

1.	Úvod.....	3
1.1.	Chronológia.....	3
1.2.	Všeobecné posúdenie uplatňovania nariadenia.....	4
2.	Rozsah pôsobnosti nariadenia.....	4
2.1.	Konania, na ktoré sa nariadenie vzťahuje.....	4
2.1.1.	Predkonkurzné a hybridné konania.....	4
2.1.2.	Konkurzné konanie v prípade fyzických osôb a samostatne zárobkovo činných osôb.....	6
2.2.	Konania vyňaté z rozsahu pôsobnosti, článok 1 ods. 2.....	7
2.3.	Uznávanie konkurzných konaní začatých mimo EÚ alebo koordinácia medzi konaniami v EÚ a mimo nej.....	8
3.	Súdna právomoc na začatie konkurzného konania.....	8
3.1.	Vymedzenie a určenie centra hlavných záujmov (COMI) dlžníka.....	8
3.2.	Procesný rámec pre preskúvanie súdnej právomoci.....	10
3.3.	Žaloby súvisiace s konkurzným konaním.....	10
4.	Príslušné právo.....	11
4.1.	Rozsah pôsobnosti všeobecného pravidla (lex fori concursus).....	11
4.2.	Výnimky zo zásady lex fori.....	11
5.	Uznávanie rozhodnutí o začatí konkurzného konania.....	13
6.	Koordinácia hlavného a vedľajšieho konania.....	13
7.	Skupina spoločností.....	14
8.	Uverejňovanie informácií o konkurznom konaní.....	15
9.	Prihlasovanie pohľadávok.....	16
10.	Záver.....	16

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU

o uplatňovaní nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní

1. ÚVOD

1.1. Chronológia

Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní¹ (ďalej len „nariadenie“ alebo „nariadenie o konkurznom konaní“) nadobudlo účinnosť v máji 2002. V tomto nariadení sa stanovil európsky rámec pre cezhraničné konkurzné konania. Uplatňuje sa v prípadoch, ak má dlžník majetok alebo veriteľov vo viac ako jednom členskom štáte, a to bez ohľadu na skutočnosť, či je fyzickou alebo právnickou osobou. Zároveň sa v ňom vymedzuje, ktorý súd má právomoc na začatie konkurzného konania, a zabezpečuje sa uznávanie a výkon príslušných rozhodnutí v celej Únii. Stanovujú sa v ňom takisto jednotné pravidlá týkajúce sa príslušného práva a koordinácia hlavného a vedľajšieho konkurzného konania.

Nariadenie sa uplatňuje vo všetkých členských štátoch s výnimkou Dánska, ktoré má osobitný režim justičnej spolupráce podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Táto správa bola vypracovaná v súlade s článkom 46 nariadenia. Jej účelom je predložiť Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru posúdenie uplatňovania tohto nariadenia. V správe sa zohľadnili tieto dokumenty:

- porovnávacia právna štúdia o hodnotení nariadenia v 26 členských štátoch, ktorú vypracovali univerzity v Heidelbergu a vo Viedni s podporou siete národných spravodajcov²,
- štúdia o posúdení vplyvu zmien a doplnení nariadenia, ktorú vypracovalo konzorcium spoločností GHK a Milieu³,
- výsledky verejných konzultácií na internete, ktoré sa uskutočnili medzi marcom a júnom 2012⁴. Komisii bolo doručených celkom 134 odpovedí zo všetkých členských štátov okrem Bulharska a Malty, pričom Spojené kráľovstvo (21 %), Rumunsko (20 %) a Taliansko (12 %) spolu predstavovali viac ako 50 % respondentov. Odpovede poskytlo široké spektrum zainteresovaných strán, pričom najviac odpovedí pochádzalo od akademickej obce, právnikov a verejných orgánov.

¹ Ú. v. ES L 160, 30.6.2000, s. 1.

² Hess/Oberhammer/Pfeiffer, Štúdia o hodnotení nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, uverejnená na webovej stránke GR pre spravodlivosť http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm.

³ Táto štúdia je uverejnená na webovej stránke GR pre spravodlivosť http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm.

⁴ Štatistický prehľad odpovedí doručených prostredníctvom nástroja IPM je uverejnený na webovej stránke <http://ec.europa.eu/yourvoice/ipm/forms/dispatch?userstate=DisplayPublishedResults&form=Insolvency>. Analýzu všetkých doručených odpovedí vypracovalo konzorcium GHK/Milieu a je súčasťou uvedenej štúdie o posúdení vplyvu.

Uplatňovanie nariadenia bolo takisto prediskutované s Európskou justičnou sieťou pre občianske a obchodné veci.

1.2. Všeobecné posúdenie uplatňovania nariadenia

Komisia na základe hodnotenia dospela k názoru, že nariadenie je vo všeobecnosti považované za úspešný nástroj na koordináciu cezhraničných konkurzných konaní v Únii. Zainteresované strany vo veľkej miere podporujú základné možnosti, ktoré poskytuje, a politiky, z ktorých vychádza. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie objasnila výklad nariadenia v mnohých ohľadoch, čím prispela k jeho jednotnému výkladu vnútroštátnymi súdmi. Toto posúdenie podporujú aj výsledky verejných konzultácií, v rámci ktorých väčšina respondentov vyjadrila názor, že nariadenie funguje účinne, pričom najpozitívnejšie nariadenie hodnotili právnici, verejné orgány a akademická obec.

Z hodnotiacej štúdie a verejných konzultácií však vyplynulo viacero nedostatkov nariadenia. Komisia sa preto domnieva, že je potrebné predložiť príslušné úpravy s cieľom reagovať na potrebu moderného a priaznivého podnikateľského prostredia. Zistené problémy sa týkali najmä rozsahu pôsobnosti nariadenia, pravidiel súdnej právomoci, vzťahu medzi hlavným a vedľajším konaním, uverejňovania rozhodnutí súvisiacich s konkurzným konaním a prihlasovania pohľadávok. Okrem toho sa kritizovala skutočnosť, že neexistujú osobitné pravidlá, ktoré by upravovali konkurzné konanie v prípade skupín spoločností. Tieto otázky sú podrobnejšie opísané ďalej.

2. ROZSAH PÔSOBNOSTI NARIADENIA

2.1. Konania, na ktoré sa nariadenie vzťahuje

Hlavným cieľom nariadenia je zabezpečiť, aby rozhodnutia o začatí konkurzného konania a ich účinky, či už v súvislosti s fyzickými alebo právnickými osobami, boli uznávané v rámci celej Únie. V **článku 1 ods. 1**, v ktorom sa stanovujú kritériá, ktoré musí vnútroštátne konanie spĺňať na to, aby patrilo do rozsahu pôsobnosti nariadenia, sa odráža tradičný koncept konkurzného konania, ktorý predpokladá platobnú neschopnosť dlžníka a požaduje zbavenie dlžníka dispozičných práv k majetku a vymenovanie likvidátora. Vzhľadom na nové trendy a prístupy v členských štátoch však súčasný rozsah pôsobnosti nariadenia už nepokrýva širokú škálu vnútroštátnych konaní zameraných na riešenie zadlženosti spoločností a jednotlivcov.

2.1.1. Predkonkurzné a hybridné konania

V súčasnosti mnohé vnútroštátne právne predpisy upravujú predkonkurzné a hybridné konania. Predkonkurzné konanie možno charakterizovať ako kvázi-kolektívne konanie pod dohľadom súdu alebo správneho orgánu, ktoré dlžníkovi vo finančných ťažkostiach umožňuje uskutočniť v štádiu hroziaceho úpadku reštrukturalizáciu a vyhnúť sa začatiu konkurzného konania v tradičnom zmysle. Hybridné konania sú konania, pri ktorých si dlžník zachováva určitú kontrolu nad svojím majetkom a záležitosťami, podlieha však kontrole alebo dohľadu zo strany súdu alebo správcu konkurznej podstaty.

V hodnotiacej štúdii sa dospelo k záveru, že v 15 členských štátoch existujú predkonkurzné alebo hybridné konania, ktoré v súčasnosti nie sú uvedené v prílohe A nariadenia. Tieto konania sa uvádzajú v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka: Predkonkurzné a hybridné konania nezahrnuté do prílohy A nariadenia

Rakúsko	– konanie podľa zákona o reorganizácii podnikov z roku 1997 (<i>Reorganisationsverfahren</i>)
Belgicko	– obchodné prešetrovanie (<i>Handelsonderzoek / enquête commercial</i>); článok 8 a nasl. zákona LCE (<i>Loi relative à la continuation des entreprises</i>) – vymenovanie mediátora (<i>Aanstelling ondernemingsbemiddelaar / Désignation d'un médiateur d'entreprise</i> ; článok 13 LCE) – vymenovanie <i>mandataire de justice</i> (<i>Aanstelling gerechtsmandataris / Désignation d'un mandataire de justice</i> ; článok 14 LCE) – mimosúdna dohoda (<i>Minnelijk akkoord / Accord amiable</i> ; článok 15 LCE) – súdna reštrukturalizácia formou individuálnej dohody (<i>Gerechtelijke reorganisatie door een minnelijk akkoord / Réorganisation judiciaire par accord amiable</i> ; článok 43 LCE) – vymenovanie dočasného správcu (<i>Aanstelling ondernemingsbemiddelaar / Désignation d'un médiateur d'entreprise</i> ; článok 28 LCE)
Estónsko	– reštrukturalizačné konanie pre právnické osoby (estónsky zákon o reštrukturalizácii) – konanie o zmene obsahu záväzkov pre fyzické osoby (zákon o zmene obsahu záväzkov a ochrane pred dlhmi)
Francúzsko	– mandát <i>ad hoc</i> (L 611-3 <i>Code de commerce</i>) – zmierovacie konanie (L 611-4 a nasl. <i>Code de commerce</i>) – <i>sauvegarde financière accélérée</i> (SFA)
Nemecko	– konanie o „ochrannom štíte“ (<i>Schutzschirmverfahren</i> , oddiel 270b InsO) ⁵
Grécko	– reštrukturalizačné konanie (<i>diadikasia eksigiansis</i> , διαδικασία εξυγίανσης; články 99 a nasl. gréckeho zákona o konkurze v znení zmien a doplnení článku 234 nedávno prijatého zákona č. 4072/2012)
Taliansko	– <i>accordo di ristrutturazione dei debiti</i> (článok 182 bis talianskeho zákona o konkurze) – <i>piano di risanamento attestato</i>
Lotyšsko	– mimosúdne konanie o právnej ochrane (stanovené zákonom o konkurze)

⁵ Súčasná situácia je nejasná: keďže príloha A sa vo všeobecnosti vzťahuje na konania v rámci zákona o konkurze, konanie o „ochrannom štíte“ je podľa všetkého zahrnuté. Existujú však pochybnosti, pokiaľ ide o to, či toto konanie zodpovedá vymedzeniu v článku 1 ods. 1 nariadenia o konkurznom konaní.

	z 26. júla 2010)
Malta	– zákonný režim kompromisu alebo vyrovnania (<i>Rikostruzzjonijiet ta' Kumpaniji</i>) – konanie o záchrane spoločnosti
Holandsko	– <i>Schuldsaneringsregeling</i> , ktoré sa vzťahuje na fyzické osoby, článok 287a holandského zákona o konkurze
Poľsko	– konanie o náprave (<i>Postępowanie naprawcze</i> ; články 492-521 zákona o konkurze a náprave)
Rumunsko	– mandát <i>ad-hoc</i> (<i>mandatul ad-hoc</i> ; článok 7 a nasl. zákona č. 381/2009) – <i>concordatul preventiv</i> (článok 13 a nasl. zákona č. 381/2009)
Španielsko	– <i>homologación de los acuerdos de refinanciación</i> (4. dodatočné ustanovenie zákona č. 38/2011, ktorým sa mení a dopĺňa španielsky zákon o konkurze)
Švédsko	– konanie o odpustení dlhu (<i>skuldsanering</i> ; oddiel 4 zákona o odpustení dlhu) uplatniteľné na fyzické osoby
Spojené kráľovstvo	– schemes of arrangement (časť 26 zákona o obchodných spoločnostiach z roku 2006)

Hlavným problémom vyplývajúcim zo skutočnosti, že významný počet predkonkurzných a hybridných konaní v súčasnosti nie je zahrnutý do rozsahu pôsobnosti nariadenia je to, že ich účinky nie sú uznávané v celej EÚ. V dôsledku toho sa neuspokojení veritelia môžu usilovať o vymáhanie svojich pohľadávok z aktív dlžníka usadeného v inom členskom štáte, čo môže zmať úsilie o záchranu spoločnosti (problém nazývaný „holding out“). Okrem toho sa môžu premeškať príležitosti na záchranu spoločností, pretože strany nemajú záujem zapojiť sa do príslušných postupov, ak nie je zabezpečené ich cezhraničné uznávanie. Odporúča sa preto riešiť tieto problémy prostredníctvom revízie nariadenia. S týmto názorom sa stotožňuje väčšina respondentov verejných konzultácií (59 %), podľa ktorých by nariadenie malo zahŕňať aj predkonkurzné a hybridné konania. Názory sa však líšili, pokiaľ ide o presné určenie konaní, na ktoré by sa nariadenie malo vzťahovať, a najmä v ktorých prípadoch by sa mal vyžadovať dohľad súdu.

V hodnotiacej štúdii sa okrem toho zistili problémy vyplývajúce z rozdielov medzi postupmi uvedenými v prílohách a podmienkami stanovenými v článku 1 ods. 1. Príkladom týchto problémov sú dva návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa v súčasnosti prejednávajú na Súdnom dvore Európskej únie. Jedna z vecí sa týka otázky, či sa nariadenie vzťahuje na vnútroštátne konkurzné konanie, ktoré nie je uvedené v prílohách, avšak zodpovedá vymedzeniu podľa článku 1 ods. 1⁶. V druhej veci ide o otázku, či sa nariadenie vzťahuje na vnútroštátne konania, ktoré sú uvedené v prílohe, avšak nezodpovedajú vymedzeniu podľa článku 1 ods. 1⁷. Tieto prípady ukazujú, že v súčasnosti existuje určitá

⁶ Súdny dvor Európskej únie, vec C-461/11, Ulf Kazimierz Radziejewski.

⁷ Súdny dvor Európskej únie, vec C-116/11, Bank Handlowy.

právna neistota, pokiaľ ide o vymedzenie konaní, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia.

Tretí zistený problém sa týka situácií, kedy členské štáty zmenia vnútroštátne konania uvedené v prílohách bez toho, aby Komisiu o týchto zmenách upovedomili. V takýchto situáciách nie je jasné, či pozmenené alebo nové vnútroštátne konania zodpovedajú vymedzeniu v článku 1 ods. 1.

2.1.2. Konkurné konanie v prípade fyzických osôb a samostatne zárobkovo činných osôb

Toto nariadenie sa vzťahuje na vnútroštátne konania bez ohľadu na to, či sa týkajú fyzickej alebo právnickej osoby, obchodníka alebo jednotlivca⁸. Z hodnotiacej štúdie vyplynulo, že aj keď mnohé členské štáty oznámili svoje konkurzné konania týkajúce sa fyzických osôb, ktoré sa majú zahrnúť do príloh⁹, značný počet takýchto konkurzných konaní v súčasnosti nepatrí do rozsahu pôsobnosti nariadenia¹⁰. Táto situácia je čiastočne dôsledkom toho, že konania nespĺňajú vymedzenie uvedené v článku 1 ods. 1 nariadenia, boli zavedené iba nedávno, alebo podľa príslušného členského štátu nepatria do rozsahu pôsobnosti nariadenia¹¹. Tento posledne uvedený dôvod kontrastuje s výsledkami verejných konzultácií, v ktorých väčšina respondentov (59 %) súhlasila, že nariadenie by sa malo vzťahovať aj na súkromné osoby a samostatne zárobkovo činné osoby.

K zložitosti situácie prispieva aj rôznorodosť vnútroštátnych právnych predpisov: niektoré členské štáty nemajú vôbec žiadne schémy možných postupov pri platobnej neschopnosti fyzických osôb. Iné členské štáty majú schémy postupov pri platobnej neschopnosti, ktoré sa vzťahujú na samostatne zárobkovo činné osoby aj na spotrebiteľov. Tretia skupina členských štátov má osobitné schémy vzťahujúce sa len na spotrebiteľov, pričom samostatne zárobkovo činné osoby zahŕňa do platobnej neschopnosti spoločností, zatiaľ čo štvrtá skupina má osobitné schémy pre spotrebiteľov aj pre samostatne zárobkovo činné osoby.

Podľa názoru Komisie je súčasný stav problematický, keďže môže viesť k tomu, že dlžníkovi zostanú záväzky voči zahraničným veriteľom. Môže napríklad nastať prípad, že čestný podnikateľ, ktorý bol zbavený dlhov v jednom členskom štáte, nebude môcť začať podnikateľ alebo obchodovať s iným členským štátom. Tento problém môže takisto odradiť dlžníkov, ktorí využili oddĺženie vo svojom domovskom štáte, aby sa usadili alebo si hľadali zamestnanie v inom členskom štáte.

2.2. Konania vyňaté z rozsahu pôsobnosti, článok 1 ods. 2

Toto nariadenie sa nevzťahuje na poisťovne, úverové inštitúcie, investičné spoločnosti, ktoré poskytujú služby spojené s držbou peňažných prostriedkov alebo cenných papierov za tretie strany, ani na podniky kolektívneho investovania. Títo dlžníci sú vyňatí z rozsahu pôsobnosti, pretože podliehajú osobitným postupom a v ich prípade majú vnútroštátne orgány dohľadu do istej miery veľmi rozsiahle intervenčné právomoci¹². Cezhraničné konkurzné konania

⁸ Odôvodnenie 9 nariadenia.

⁹ AT, BE, CZ, CY, DE, LV, ML, NL, PL a – čiastočne – FR, SI a UK. Vo východnom Francúzsku (Bas-Rhin, Haut Rhin, Modeslle) sa všeobecné konkurzné právo vzťahuje aj na predĺžené súkromné osoby. V Spojenom kráľovstve niektoré konania týkajúce sa predĺžených fyzických osôb (*bankruptcy, individual voluntary arrangement, trust deeds, sequestration*) patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia, kým na iné (*debt relief orders, debt management plans*) sa nariadenie nevzťahuje.

¹⁰ EE, EL, FI, FR, LT, LU, SI, SE, UK.

¹¹ FR, LU.

¹² Pozri odôvodnenie 9.

týkajúce sa poisťovní a úverových inštitúcií sa riadia inými nástrojmi práva Únie¹³. Rovnako ako v nariadení aj v týchto nástrojoch sa stanovujú pravidlá medzinárodnej právomoci na prijímanie reštrukturalizačných opatrení alebo začatie likvidačných konaní, rozhodného práva a uznávania konaní.

V akademických článkoch sa konštatovalo, že neexistencia nástroja Únie, ktorý by upravoval cezhraničné konkurzné konania týkajúce sa podnikov kolektívneho investovania a investičných spoločností, predstavuje nežiaducu medzeru v práve Únie. Pokiaľ ide o investičné spoločnosti, táto medzera však bude v prípade väčšiny takýchto spoločností pravdepodobne čoskoro odstránená prijatím zmien a doplnení smernice 2001/24/ES obsiahnutých v nedávnom návrhu smernice o ozdravení bánk a riešení ich krízových situácií¹⁴. Pokiaľ ide o podniky kolektívneho investovania, zainteresované strany uviedli, že súčasná situácia v praxi nespôsobuje problémy vzhľadom na to, že konkurzné konania týkajúce sa kolektívnych investičných podnikov sú pomerne zriedkavé.

2.3. Uznávanie konkurzných konaní začatých mimo EÚ alebo koordinácia medzi konaniami v EÚ a mimo nej

Nariadenie sa vzťahuje na konkurzné konania týkajúce sa dlžníkov, ktorí majú centrum svojich hlavných záujmov (COMI) v niektorom z členských štátov. Konkurzné konania, v prípade ktorých centrum hlavných záujmov dlžníka je mimo EÚ, nepatria do rozsahu pôsobnosti nariadenia. Avšak aj v prípade, že centrum hlavných záujmov je v EÚ, existujú obmedzenia rozsahu pôsobnosti, pokiaľ ide o majetok, veriteľov alebo podniky nachádzajúce sa v zahraničí. V takýchto situáciách sa nariadenie uplatňuje iba čiastočne, a to na subjekty a majetok nachádzajúce sa na území členského štátu. Záležitosti, ktoré nepatria do rozsahu pôsobnosti nariadenia, sa spravujú vnútroštátnym právom.

V štúdií o posúdení vplyvu sa poznamenáva, že od prijatia nariadenia viacero členských štátov prijalo právne predpisy upravujúce aspekty cezhraničných konkurzných konaní, ktoré zahŕňajú aj štáty mimo EÚ. Rumunsko, Poľsko, Spojené kráľovstvo, Slovinsko a Grécko prijali zákony založené na vzorových právnych predpisoch Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo (UNCITRAL). Belgicko, Nemecko a Španielsko zaviedli právne predpisy týkajúce sa medzinárodných konkurzných konaní, ktoré sa nepridŕžujú prístupu komisie UNCITRAL, avšak vo všeobecnosti pokrývajú podobné témy. Francúzsko a Taliansko nemajú v tejto oblasti špecifické právne predpisy, ich súdy však uplatňujú všeobecné zásady medzinárodného práva súkromného.

Aj keď sa teda účinky medzinárodnej dimenzie konkurzných konaní líšia v závislosti od toho, o ktorý členský štát ide, Komisia na základe hodnotiacej štúdie konštatovala, že nedostatok harmonizácie, pokiaľ ide o ustanovenia o uznávaní konkurzných konaní mimo EÚ alebo koordináciu medzi konaniami v EÚ a mimo nej, nespôsobuje v praxi žiadne významné problémy. Stanoviská respondentov vo verejných konzultáciách k otázke, či nedostatok ustanovení o uznávaní alebo koordinácii konkurzných konaní mimo EÚ spôsobil problémy, boli rozdielne, pričom podľa 44 % respondentov to problémy spôsobovalo a podľa

¹³ Smernica 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II), Ú. v. EÚ L 335, 17.12.2009, s. 1; smernica 2001/24/ES o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií, Ú. v. ES L 125, 5.5.2001, s. 15.

¹⁴ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 77/91/EHS, 82/891/ES, smernice 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES a 2011/35/ES a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010, COM (2012) 280 final.

37 % nie. Boli oznámené niektoré problémy súvisiace s uznávaním rozhodnutí z EÚ alebo s právomocami likvidátora z EÚ v nečlenských štátoch, ako napr. vo Švajčiarsku. Takéto problémy však nie je možné vyriešiť prostredníctvom nástroja Únie, na ich riešenie je potrebná medzinárodná zmluva. V tomto ohľade treba poznamenať, že Švajčiarsko neformálne vyjadrilo záujem o bilaterálnu dohodu s EÚ týkajúcu sa konkurzných konaní.

3. SÚDNA PRÁVOMOC NA ZAČATIE KONKURZNÉHO KONANIA

3.1. Vymedzenie a určenie centra hlavných záujmov (COMI) dlžníka

Pojem COMI má pre uplatňovanie nariadenia rozhodujúci význam. Komisia poznamenáva, že vo všeobecnosti sa podporuje vymedzenie pojmu COMI v zmysle výkladu Súdneho dvora Európskej únie. To je v súlade s výsledkami verejných konzultácií, v ktorých výrazná väčšina respondentov (77 %) súhlasila, že centrum hlavných záujmov dlžníka by malo byť kritériom na určenie súdu príslušného na začatie hlavného konania. Avšak 51 % respondentov sa domnievalo, že výklad pojmu COMI spôsobuje praktické problémy. Niektorí však uviedli, že objasnenia poskytnuté Súdny dvorom Európskej únie boli veľmi užitočné pre dosiahnutie jednotnejšieho uplatňovania tohto pojmu.

Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie objasnila pojem COMI v rozhodnutiach vo veci *Eurofood*¹⁵ a *Interedil*¹⁶. Určenie centra hlavných záujmov si vyžaduje komplexné posúdenie okolností každého jednotlivého prípadu. Podľa objektívneho prístupu Súdneho dvora EÚ musí byť centrum hlavných záujmov určené na základe kritérií zistiteľných tretími stranami. Miesto, kde dlžník vykonáva svoje podnikateľské činnosti alebo kde sa nachádza hlavná správa jeho aktivít, vo všeobecnosti splňa tieto kritériá.

Pokiaľ ide o spoločnosti a iné právnické osoby, v **článku 3 ods. 1** sa stanovuje vyvrátiteľná domnienka v prospech miesta, kde majú svoje registrované sídlo. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie objasnila okolnosti, za ktorých možno túto domnienku vyvrátiť spôsobom, ktorý sa vo všeobecnosti považuje za vhodný. V mnohých členských štátoch (AT, BE, CZ, FR, DE, GR, IT, LU, NL, PL, RO, ES, SE, UK) však boli zaznamenané prípady vyvrátenia tejto domnienky bez toho, aby sa vykonala komplexná analýza požadovaná Súdny dvorom Európskej únie. Nie je jasné, či dôvodom toho bol nedostatok informovanosti súdov o judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, alebo ťažkosti so získaním konkrétnych faktov, ktoré si tento prístup vyžaduje.

Napriek tomu, že sa nariadenie vzťahuje aj na platobnú neschopnosť fyzických osôb bez ohľadu na to, či sú obchodníci alebo spotrebiteľia, súčasné znenie článku 3 ods. 1 sa centrom hlavných záujmov jednotlivcov výslovne nezaobera. V tomto ohľade hodnotiaca štúdia poukázala na nezrovnalosti v praxi členských štátov. Niektoré sudy uplatnili domnienku v prospech trvalého bydliska dlžníka, zatiaľ čo iné jednoducho uplatnili vnútroštátny koncept centra hlavných záujmov jednotlivcov.

Určenie COMI je najťažšie v prípadoch, keď dlžník pred podaním návrhu na začatie konkurzného konania zmenil trvalé bydlisko. Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie¹⁷ rozhodujúcim momentom na určenie COMI je podanie návrhu na začatie hlavného konania. Ak dlžník premiestni centrum svojich hlavných záujmov do iného členského štátu po

¹⁵ Súdny dvor Európskej únie, vec C-341/04, *Eurofood*.

¹⁶ Súdny dvor Európskej únie, vec C-396/09, *Interedil*.

¹⁷ Súdny dvor Európskej únie, vec C-1/04, *Staubitz-Schreiber*.

tomto dátume, právomoc si zachováva súd, na ktorý bol podaný návrh. Súdny túto judikatúru vo veľkej miere rešpektujú. Problémy môžu vzniknúť, ak dlžník premiestni svoje COMI do iného členského štátu pred návrhom na začatie konania. Hodnotiacia štúdia poukázala na prípady zjavne špekulatívneho (dočasného) premiestnenia COMI jednotlivcov s výlučným cieľom dosiahnuť zbavenie nesplateného zvyšku dlhov. Takéto konanie, ktoré sa niekedy nazýva „bankrotová turistika“ (*bankruptcy tourism*), sa obmedzuje na niekoľko regiónov vo východnom Francúzsku, Spojenom kráľovstve a Lotyšsku a priťahuje dlžníkov z iných krajín. Najmä nemeckí a írski dlžníci sa pokúšali využiť možnosti oddĺženia podľa anglického práva, ktoré stanovuje možnosť zbavenia dlhov už po jednom roku.

Vyskytli sa takisto prípady, keď sa podniky presunuli do iného členského štátu, ako bol štát, v ktorom mali registrované sídlo, s cieľom využiť prepracovanejšie reštrukturalizačné mechanizmy. Takéto premiestnenie však nemožno automaticky považovať za špekulatívne alebo nezákonné. Po prvé, premiestnenie centra hlavných záujmov spoločností bolo Súdnym dvorom Európskej únie uznané za oprávnené uplatnenie slobody usadiť sa. Súdnym dvorom preto v rozhodnutí vo veci *Centros* vysvetlil, že na podnikateľskú činnosť v jednom členskom štáte uskutočňovanú prostredníctvom spoločnosti registrovanej v inom členskom štáte sa vzťahuje sloboda usadiť sa, a to aj v prípade, že registrované sídlo spoločnosti bolo vybrané zámerne s cieľom vyhnúť sa minimálnej kapitálovej požiadavke členského štátu, v ktorom sa nachádza skutočné sídlo spoločnosti. Okrem toho premiestnenie COMI často veriteľov skôr zvýhodňuje ako poškodzuje. Tieto premiestnenia sú dokonca neraz podnecované (prednostnými) veriteľmi ako pokus o záchranu alebo reštrukturalizáciu spoločnosti. Existuje niekoľko prípadov, v ktorých premiestnenie COMI do Spojeného kráľovstva umožnilo úspešnú reštrukturalizáciu spoločnosti vďaka flexibilitě, ktorú anglické konkurzné právo v tomto ohľade spoločnostiam poskytuje.

3.2. Procesný rámec pre preskúmanie súdnej právomoci

Hodnotiacia štúdia zdôrazňuje niekoľko významných problémov súvisiacich s procesným rámcom pre preskúmanie právomoci súdu, ktorý začína konkurzné konanie. V súčasnosti nariadenie nerieši výslovne otázku, ktorou sa zaoberajú procesné právne predpisy členských štátov a všeobecné zásady efektívnosti a nediskriminácie. Prístupy vnútroštátnych súdov k stanovovaniu súdnej právomoci podľa článku 3 sa však v rámci Únie značne líšia. Nezdá sa, že by bolo všetkým súdom jasné, že sú povinné z úradnej moci preskúmať svoju právomoc a v rozhodnutí o začatí konkurzného konania výslovne uviesť právny základ svojej právomoci začať toto konanie. Je to problematické, pretože zásada vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi, ktorá je základným prvkom nariadenia, vyžaduje, aby súdy členského štátu dôkladne posúdili centrum hlavných záujmov dlžníka, pretože rozhodnutia o začatí konkurzného konania sú uznávané v ostatných členských štátoch bez toho, aby tieto členské štáty mali právo rozhodnutie tohto súdu preskúmať.

Pokiaľ ide o procesný rámec, vyskytli sa takisto kritiky, že zahraniční veritelia nie sú vždy oprávnení napadnúť rozhodnutie o začatí konkurzného konania, a ak aj takéto právo formálne majú, nie sú informovaní o rozhodnutí s dostatočným predstihom, aby toto právo mohli účinne uplatniť.

3.3. Žaloby súvisiace s konkurzným konaním

Vymedzenie hranice medzi rozsahom pôsobnosti nariadenia Brusel I¹⁸ a nariadenia o konkurznom konaní je jednou z najkontroverznejších otázok súvisiacich s cezhraničným konkurzným konaním. Spornou ostáva oblasť medzinárodnej súdnej právomoci (článok 3) a uznávania zahraničných súdnych rozhodnutí (článok 25).

Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa rozhodnutia v občianskoprávných konaniach považujú za súvisiace s konkurzom, ak vyplývajú priamo z konkurzných konaní a úzko s nimi súvisia (zásada *vis attractiva concursus*). Táto zásada je však kodifikovaná iba pokiaľ ide o uznávanie (článok 25 nariadenia o konkurznom konaní). Súdny dvor Európskej únie stanovil princíp tohto vymedzenia v roku 1979¹⁹ v súvislosti s Bruselským dohovorom²⁰ a opätovne ho potvrdil v rozhodnutí vo veci *DekoMarty*²¹ v súvislosti so súdnou právomocou podľa nariadenia. Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že súd, ktorý začína konkurzné konanie, je príslušný pokiaľ ide o odporovacie žaloby podané likvidátorom voči tretej strane, ako sú napr. žaloby o neplatnosť prevodu podielov podané v kontexte konkurzného konania²², a že takéto žaloby sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti nariadenia Brusel I²³. Na rozdiel od toho Súdny dvor rozhodol, že žaloba podaná predávajúcim na základe výhrady vlastníctva proti kupujúcemu, na ktorého majetok bol vyhlásený konkurz²⁴, a odporovacia žaloba (*actio Pauliana*) založená na pohľadávke voči tretím stranám, ktorú likvidátor postúpil jedinému veriteľovi,²⁵ sa nemôže považovať za úzko súvisiacu s konkurzným konaním.

44 % respondentov v rámci verejných konzultácií neuviedlo žiadne problémy s interakciou medzi nariadením o konkurznom konaní a nariadením Brusel I, ktoré by judikatúra uspokojivo nevyriešila. Komisia však napriek tomu konštatuje, že absencia výslovného pravidla o súdnej právomoci v prípade žalôb súvisiacich s konkurzným konaním spôsobuje neistotu právnikov, ktorí nie sú dobre oboznámení s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie. Okrem toho bola kritizovaná aj skutočnosť, že likvidátor nemôže spojiť žalobu súvisiacu s konkurzným konaním so žalobou, na ktorú sa vzťahuje nariadenie Brusel I.

4. PRÍSLUŠNÉ PRÁVO

4.1. Rozsah pôsobnosti všeobecného pravidla (*lex fori concursus*)

Väčšina respondentov (55 %) v rámci verejných konzultácií súhlasila s tvrdením, že ustanovenia nariadenia týkajúce sa príslušného práva sú vyhovujúce, zatiaľ čo 32 % respondentov s ním nesúhlasilo.

Podľa hodnotiacej štúdie je ustanovenie o všeobecnej voľbe práva (*lex fori concursus*) v článku 4 ods. 1 nariadenia v súlade so všeobecnými a uznávanými zásadami medzinárodného práva súkromného, podľa ktorého sa konkurzné konania spravujú právom

¹⁸ Nariadenie (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, Ú. v. ES L 12, 16.1.2001, s. 1.

¹⁹ Súdny dvor Európskej únie, vec 133/78, *Gourdain v. Nadler*.

²⁰ Bruselský dohovor z roku 1968 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (konsolidované znenie Ú. v. ES C 27, 26.1.1998, s. 1).

²¹ Vec C-339/07, *Deko Marty*.

²² Vec C-111/08, *SCT Industri*.

²³ Vec C-111/08, *SCT Industri*.

²⁴ Vec C-292/08, *German Graphics*.

²⁵ Vec C-213/10, *F-Text*.

toho štátu, na území ktorého sa konanie začalo. Komisia dospela k záveru, že pokiaľ ide o toto ustanovenie, nie sú potrebné žiadne zmeny alebo doplnenia.

V hodnotiacej štúdii sa uvádzajú otázky vznikajúce v súvislosti s kvalifikáciou alebo charakterizáciou, vyjadruje sa však názor, že ich riešenie je súčasťou zodpovednosti vnútroštátnych súdnych systémov alebo prípadne Súdneho dvora Európskej únie.

4.2. Výnimky zo zásady *lex fori*

Väčšina respondentov vo verejných konzultáciách (56 %) súhlasila s tým, že výnimky zo všeobecného pravidla príslušného práva sú odôvodnené v prípade ochrany oprávnených nárokov a právnej istoty.

V **článku 5** sa stanovuje, že začatie konkurzného konania nemá vplyv na vecné práva tretích strán. Takmer polovica respondentov vo verejných konzultáciách (49 %) uviedla, že ustanovenie o vecných právach funguje v praxi uspokojivo, zatiaľ čo 26 % s týmto názorom nesúhlasí. V hodnotiacej štúdii sa uvádza, že v súvislosti s uplatňovaním článkov 5 a 7 existuje len veľmi obmedzená judikatúra, napriek tomu sa však zistili tieto problémy:

- Hlavnou otázkou v tejto súvislosti je základné chápanie článku 5. V prevažnej väčšine členských štátov sa tieto ustanovenia vykladajú ako „hmotnoprávne reštriktívne pravidlá“, čo znamená, že na príslušné vecné práva alebo výhradu vlastníctva nemôžu mať žiadny vplyv konkurzné ustanovenia členského štátu, v ktorom bolo konanie začaté, ani členského štátu, v ktorom sa majetok nachádza, pokiaľ nebolo v štáte, v ktorom sa majetok nachádza, začaté vedľajšie konanie. Tento problém existuje aj v prípade **článku 7** (výhrada vlastníctva). Pokiaľ ide o článok 5, praktické problémy vznikajú vtedy, keď sú pohľadávky kryté vecným právom upravené v rámci reštrukturalizačného konania. Je otázne, či takáto úprava zabezpečenej pohľadávky „ovplyvňuje“ dodatočné zabezpečenie a je preto v kontexte článku 5 nariadenia o konkurznom konaní zakázaná.
- Lokalizácia nehmotného majetku, ako sú práva duševného vlastníctva a bankové účty, spôsobovala v praxi komplikácie. Najmä v prípade bankových účtov vedených v miestnej pobočke zahraničnej banky je sporné, či sa nachádzajú v členskom štáte pobočky banky alebo v členskom štáte, v ktorom má banka svoje ústredie a centrum hlavných záujmov [článok 2 písm. g)].
- Príslušný rozsah pôsobnosti článku 5 a článku 4 ods. 2 písm. i) je nejasný, pokiaľ ide o rozdelenie výnosov v prípadoch, keď bol majetok, na ktorý sa vzťahuje vecné právo, prevedený alebo likvidátor z nedbanlivosti poškodil práva zabezpečeného veriteľa. V tomto kontexte nie je jasné ani príslušné právo, ktorým sa spravuje prípadný nárok na náhradu škody spôsobenej konaním likvidátora.

Pokiaľ ide o **článok 6** (započítanie), nie je jasné, či sa toto ustanovenie uplatňuje aj keď „právo, ktorým sa riadi pohľadávka platobne neschopného dlžníka“ je právom nečlenského štátu. Vo väčšine vnútroštátnych správ v kontexte hodnotiacej štúdie bola potvrdená uplatniteľnosť článku 6 v takýchto prípadoch. Táto otázka však v prípade značného počtu členských štátov zostáva nejasná. Kritike bolo podrobená aj nejasnosť uplatňovania článku 6 na dohody o vyrovnávaní čistých zostatkov a skutočnosť, že ochrana týchto dohôd podľa

práva Únie sa v súčasnosti líši podľa toho, či sa konkurzné konanie dlžníka riadi nariadením alebo smernicami o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií a poisťovní.

V hodnotiacej štúdií sa nezistili žiadne osobitné problémy súvisiace s **článkom 9** (platobné systémy a finančné trhy).

V prípade **článku 10** (pracovné zmluvy) sa vyskytlo niekoľko sťažností na súčinnosť medzi pracovným právom a konkurzným právom, najmä pokiaľ ide o podmienky na schválenie ukončenia alebo zmeny pracovných zmlúv. V hodnotiacej štúdií sa okrem toho uvádza, že rozdielne pracovnoprávne normy môžu brániť správcovi konkurznej podstaty v tom, aby prijal rovnaké opatrenia voči zamestnancom nachádzajúcim sa v rôznych členských štátoch, a že táto situácia môže komplikovať reštrukturalizáciu spoločnosti. Táto situácia však vyplýva z voľby politiky, ktorá je základom článku 10 a ktorá nie je v hodnotiacej štúdií spochybnená. Harmonizácia určitých aspektov pracovného práva by mohla tento problém zmierniť. Dosiahnutie harmonizácie by však bolo zložité vzhľadom na to, že pracovné právo je hlboko zakorenené vo vnútroštátnych tradíciách a presahuje v každom prípade rámec revízie nariadenia. V štúdií sa ďalej rieši otázka súčinnosti medzi konkurzným právom a záručnými inštitúciami podľa smernice 2008/94/ES²⁶, pričom sa dospelo k záveru, že akýkoľvek problém vznikajúci v tejto súvislosti by bolo najvhodnejšie riešiť zmenami vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa tieto inštitúcie riadia, alebo zmenami vnútroštátnych právnych predpisov o konkurze.

V rámci hodnotiacej štúdie sa nezistila naliehavá potreba zmien a doplnení **článku 12** (patenty a ochranná známka v rámci Spoločenstva), ktorý má podľa všetkého buď obmedzené praktické uplatnenie alebo funguje uspokojivo.

Pokiaľ ide o **článok 13** (škodlivé úkony), niektorí správcovia konkurznej podstaty sa sťažovali na zložitosť zohľadňovania viacerých právnych systémov pri určovaní, či je možné pohľadávku vylúčiť. V hodnotiacej štúdií sa však zistilo, že táto komplexnosť je potrebná, aby bolo vzhľadom na oprávnené nároky strán možné dosiahnuť primerané výsledky. Alternatívne riešenia navrhované v právnickej literatúre, napr. ochrana proti zmene centra hlavných záujmov, by tento problém nevyriešili uspokojivým spôsobom. Názory na ustanovenie o škodlivých úkonoch sa rozchádzali – jedna tretina respondentov uviedla, že funguje uspokojivo, zatiaľ čo 37 % respondentov uviedlo, že tomu tak nie je.

Článok 15 (účinky konkurzného konania na neuzavreté súdne spory) nespôsobuje žiadne závažné problémy. Zdá sa, že väčšina alebo všetky členské štáty majú pravidlo alebo tendenciu uprednostňovať konkurzné konania pred individuálnymi spormi alebo konaniami. Existuje však určitá neistota, pokiaľ ide o uplatňovanie článku 15 na rozhodcovské konania.

Komisia berie na vedomie zistenia uvedené v hodnotiacej štúdií v súvislosti s výnimkami zo zásady *lex fori*, domnieva sa však, že hlavné uplatniteľné pravidlá nariadenia fungujú uspokojivo a nevyžadujú si v tomto štádiu zmeny.

5. UZNÁVANIE ROZHODNUTÍ O ZAČATÍ KONKURZNÉHO KONANIA

Z hodnotiacej štúdie vyplýva, že súdy členských štátov vo väčšine prípadov rešpektujú skôr začaté hlavné konanie v inom členskom štáte. Vyskytlo sa však niekoľko prípadov, keď súdy

²⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/94/ES z 22. októbra 2008 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa (Ú. v. EÚ L 283, 28.10.2008, s. 36).

túto povinnosť nespĺnili. Nie je vždy jasné, kedy začatie konania „nadobúda účinnosť“. Platí to najmä v prípade nemeckého „*vorläufiger Insolvenzverwalter*“, v prípade ktorého nie všetky súdy členských štátov akceptovali, že ide o „začatie“ konkurzného konania podľa nariadenia.

Uplatňovanie výhrady verejnej politiky podľa **článku 26** nariadenia nespôsobovalo väčšie problémy. Vyskytlo sa však niekoľko prípadov, v ktorých súdy členského štátu neuznali hlavné konanie v zahraničí s odvolaním sa na verejnú politiku.

Polovica respondentov (51 %) vo verejných konzultáciách súhlasila s tým, že vymedzenie rozhodnutia o začatí konkurzného konania by sa malo zmeniť a doplniť tak, aby zohľadňovalo vnútroštátne právne režimy, pri ktorých konanie nezačína súd.

6. KOORDINÁCIA HLAVNÉHO A VEDĽAJŠIEHO KONANIA

Podľa hodnotiacej štúdie sa vedľajšie konanie nestalo pre hlavného likvidátora nástrojom uvedeným v **odôvodnení 19** nariadenia – t. j. v prípadoch, „kde je konkurzná podstata dlžníka príliš zložitá na to, aby sa spravovala ako celok, resp. kde sú rozdiely v dotknutých právnych systémoch také veľké, že prenesenie účinkov vyplývajúcich z práva členského štátu, v ktorom sa konanie začne, ... by mohlo spôsobiť ťažkosti.“ Zdá sa, že sa vyskytlo iba pomerne málo prípadov, v ktorých to bol hlavný likvidátor, kto požiadal o začatie vedľajšieho konania. Vedľajšie konania boli využívané (a zneužívané) z rôznych dôvodov, najmä ako nástroj na ochranu miestnych záujmov a nástroj v kompetenčných sporoch, kde sa začatie vedľajšieho konania považovalo za druhé najlepšie riešenie po začatí hlavného konania v konkrétnom členskom štáte. Podľa odhadov uvedených v hodnotiacej štúdii sú nevýhody vedľajšieho konania významnejšie ako jeho výhody. Platí to, keď vedľajší likvidátor pri konaní spolupracuje, avšak omnoho zreteľnejšie je to v prípade, že nespôsobuje. Názory respondentov verejných konzultácií na výhody vedľajšieho konania sa líšili, pričom 36 % sa domnievalo, že rozdelenie konaní na hlavné a vedľajšie je prínosné, a 37 % s týmto názorom nesúhlasilo.

V hodnotiacej štúdii sa uvádzajú tieto problémy:

Skutočnosť, že vedľajšie konanie musí byť likvidačným konaním, je prekážkou pre flexibilné a účinné reštrukturalizačné opatrenia.

Neexistencia osobitných pravidiel upravujúcich začatie vedľajšieho konania spôsobuje problémy. Neexistuje ustanovenie, ktoré by príslušnému súdu umožnilo odmietnuť začatie vedľajšieho konania, ak by takéto začatie nebolo v záujme miestnych veriteľov. Neexistuje ani žiadne výslovné ustanovenie, na základe ktorého by sa vyžadovalo vypočutie hlavného likvidátora pred začatím vedľajšieho konania.

Okrem toho nie je jasné, či vo všetkých členských štátoch môžu likvidátori prijať záväzky zaručujúce veriteľom, ktorí sú oprávnení podať návrh na začatie vedľajšieho konania, že budú rešpektovať všetky prednostné práva, ktoré by im boli priznané vo vedľajšom konaní. Účelom toho je zabrániť im v podaní návrhu na začatie vedľajšieho konania (alebo zabrániť v tom súdu). Anglické súdy a právnici vyvinuli takýto prístup, nie je však jasné, či vnútroštátne konkurzné právo vo všetkých ostatných členských štátoch oprávňuje likvidátorov navrhnuť takýto záväzok.

Povinnosti spolupracovať a oznamovať informácie podľa **článku 31** nariadenia sú vymedzené pomerne vágne. V nariadení sa nestanovuje povinnosť spolupráce medzi súdmi alebo medzi

likvidátorom a súdmi. Vyskytli sa prípady, kedy súdy alebo likvidátori dostatočne nespocoľpracovali. Tieto zistenia potvrdzujú aj výsledky verejných konzultácií, v ktorých 48 % respondentov vyjadrilo nespokoľnosť s koordináciou medzi hlavným a vedľajším konaním.

Článok 33 ods. 1, ktorý hlavnému likvidátorovi umožňuje požiadať o prerušenie likvidácie vo vedľajšom konaní, nie je dostatočne jasný a obsiahly, pokiaľ ide o rozsah opatrení, na ktoré sa žiadosť hlavného likvidátora môže vzťahovať. Ustanovenie článku 33 ods. 2 týkajúce sa ukončenia prerušenia procesu likvidácie nie je konzistentné s ustanovením článku 33 ods. 1.

7. SKUPINA SPOLOČNOSTÍ

Napriek tomu, že značná časť cezhraničných konkurzných konaní sa týka skupín spoločností, nariadenie neobsahuje žiadne osobitné pravidlá, ktoré by upravovali konkurzné konanie v prípade nadnárodných skupín podnikov. Súčasné nariadenie vychádza totiž zo zásady, že konkurzné konania sa týkajú jednej právnickej osoby a že je spravídla v prípade každého jedného člena skupiny potrebné začať osobitné konanie. Neexistuje povinnosť koordinovať začaté nezávislé konania týkajúce sa materskej spoločnosti a jej dcérskych spoločností s cieľom uľahčiť ich reštrukturalizáciu alebo – v prípade, že ju nemožno uskutočniť – koordinovať ich likvidáciu. Ani súdy, ani likvidátori zapojení do rôznych konaní týkajúcich sa členov tej istej skupiny spoločností nie sú povinní spolupracovať a komunikovať. Zatiaľ čo likvidátori môžu spolupracovať na základe dobrovoľnosti, sudcom v mnohých členských štátoch bráni vo vzájomnej spolupráci neexistencia právneho základu, ktorý by ich na to výslovné oprávňoval.

Judikatúra sa v praxi pokúšala prekonať nedostatok osobitných ustanovení o konkurznom konaní v prípade skupín spoločností rôznymi spôsobmi.

V prvých rokoch po nadobudnutí účinnosti nariadenia uplatňovali niektoré vnútroštátne súdy široký výklad ustanovení nariadenia týkajúcich sa súdnej právomoci s cieľom zabezpečiť, aby konkurzné konania všetkých členov skupiny (vrátane podnikov nachádzajúcich sa v inom členskom štáte) prejednával súd v mieste sídla materskej spoločnosti. Príslušné súdy takúto konsolidáciu konkurzných konaní vo všeobecnosti odôvodňovali tým, že obchodné rozhodnutia dcérskych spoločností boli kontrolované materskou spoločnosťou²⁷.

Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie z roku 2006 vo veci *Eurofood* výrazne obmedzilo možnosti uplatnenia takejto procesnej konsolidácie a posilnilo pravidlo, že s každou právnickou osobou by sa malo zaobchádzať samostatne²⁸. Podľa Súdneho dvora samotná kontrola korporátneho smerovania nie je postačujúca na určenie, že centrum hospodárskeho záujmu dcérskej spoločnosti sa nachádza v sídle materskej spoločnosti, a nie v jej vlastnom registrovanom sídle. Aj po rozhodnutí vo veci *Eurofood* a následnom rozhodnutí vo veci *Interedil*, ktoré odráža flexibilnejší prístup, je naďalej možné začať konkurzné konanie týkajúce sa dcérskej spoločnosti v členskom štáte, v ktorom sa nachádza registrované sídlo materskej spoločnosti. Je to však možné iba v tom prípade, ak faktory preukazujúce, že centrum hlavných záujmov dcérskej spoločnosti sa nachádza v sídle materskej spoločnosti, sú objektívne a zistiteľné tretími stranami. V praxi to znamená, že súdy musia komplexne preskúmať všetky faktory vrátane toho, či je dcérska spoločnosť financovaná materskou spoločnosťou, či materská spoločnosť kontrolovala jej prevádzkové činnosti (napr.

²⁷ Tento prístup sa začal uplatňovať v Anglicku a prijali ho napr. súdy vo Francúzsku, Nemecku, Maďarsku a Taliansku.

²⁸ Vec C-341/04 *Eurofood*, bod 30.

prostredníctvom schvaľovania nákupov prekračujúcich určitú hodnotu) a prijímanie zamestnancov, či boli určité funkcie (napr. manažment IT alebo vizuálna/firemná identita) centralizované²⁹. Tieto podmienky budú v zásade splnené len v prípade vysoko integrovaných spoločností.

Ďalší prístup, ktorý sa využíva v praxi, je vymenovanie toho istého správcu konkurznej podstaty vo všetkých konaniach týkajúcich sa všetkých členov danej skupiny, alebo správcov konkurznej podstaty, ktorí už v minulosti úspešne spolupracovali v konkurzných konaniach skupín spoločností³⁰. Táto možnosť však v súčasnosti závisí od ochoty príslušných správcov konkurznej podstaty a sudcov spolupracovať.

Celkove sa Komisia stotožňuje so zistením hodnotiacej štúdie, že absencia osobitného rámca pre konkurzné konania v prípade skupín spoločností predstavuje v určitých prípadoch prekážku účinného vedenia konkurzných konaní týkajúcich sa členov skupín spoločností³¹. Toto posúdenie podporujú výsledky verejných konzultácií: takmer polovica respondentov v rámci verejných konzultácií uviedla, že nariadenie nefunguje účinne v prípade konkurzného konania týkajúceho sa nadnárodných skupín, pričom tento názor zastávajú viac ako dve tretiny sudcov a odborníkov.

8. UVEREJŇOVANIE INFORMÁCIÍ O KONKURZNOM KONANÍ

Nariadenie obsahuje ustanovenia, ktoré majú pomôcť zabezpečiť uverejňovanie informácií o konkurzných konaniach a povedomie o nich. V **článkoch 21 a 22** nariadenia sa stanovuje, že likvidátor môže požiadať o uverejnenie rozhodnutia o začatí konkurzného konania a rozhodnutia o jeho vymenovaní v akomkoľvek inom členskom štáte a o ich zapísanie do verejných registrov vedených v tomto štáte. Členské štáty môžu zaviesť povinné uverejňovanie a registráciu týchto rozhodnutí, v zásade však ide o diskrečné opatrenia.

Záver, že neuverejňovanie informácií o začatí konania vo verejnom registri výrazne znižuje schopnosť veriteľov dozvedieť sa o tom, že bolo začaté konanie v inom členskom štáte, je všeobecne podporovaný. Nedostatok informácií o existujúcich konaniach vedie aj k zbytočnému začínaniu súbežných konaní v rôznych členských štátoch. Tri štvrtiny respondentov (75 %) verejných konzultácií sa domnievajú, že chýbajúca povinnosť uverejňovať a registrovať rozhodnutia o začatí konkurzného konania predstavuje problém.

V štúdiu o posúdení vplyvu sa poznamenáva, že mnohé problémy existujú aj vtedy, keď uverejňovanie a registrácia sú povinné. Kým konkurzné konania právnických osôb sa registrujú v každom členskom štáte, konkurzné konania fyzických osôb sú registrované len v niektorých. Len 14 členských štátov uverejňuje rozhodnutia v insolvenčnom registri, ktorý je bezplatne verejne prístupný on-line³². V ďalších 9 členských štátoch sú niektoré informácie o konkurzných konaniach dostupné v elektronickej databáze, napr. v obchodnom registri alebo elektronickej verzii úradného vestníka. V štyroch členských štátoch informácie o konkurzných konaniach nie sú vôbec dostupné v elektronickej podobe, čo výrazne sťažuje prístup k týmto informáciám zo zahraničia. Avšak aj tam, kde elektronické registre existujú, nie je prakticky možné, aby zahraniční veritelia a súdy pravidelne kontrolovali register

²⁹ Pozri napr. rozhodnutie vyššieho súdu vo veci *Daisytek* zo 16. mája 2003.

³⁰ Napr. *Nortel*.

³¹ Podrobnejšie informácie sú uvedené v posúdení vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom k návrhu na zmenu a doplnenie nariadenia o konkurznom konaní.

³² AT, CZ, FI, DE, HU, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK, SE a – čiastočne – UK.

každého členského štátu. Ako jedno z opatrení implementácie akčného plánu z roku 2009 týkajúceho sa elektronickej justície Komisia vytvorila pilotný projekt vzájomného prepojenia elektronických insolvenčných registrov. Tento pilotný projekt však zatiaľ pokrýva iba sedem členských štátov. Väčšina respondentov verejných konzultácií sa domnievala, že členské štáty by mali byť povinné registrovať rozhodnutie o začatí konania v insolvenčnom registri a že vnútroštátne insolvenčné registre by mali byť vzájomne prepojené.

9. PRIHLASOVANIE POHĽADÁVOK

V hodnotiacej štúdií sa uvádzajú praktické problémy súvisiace s určitými aspektmi prihlasovania pohľadávok v cezhraničných situáciách, a to najmä jazykové bariéry, náklady, lehoty na prihlasovanie pohľadávok a nedostatok informácií o rozhodnutí o začatí konania, likvidátorovi a formálnych požiadavkách *lex fori concursus* na prihlasovanie pohľadávok. V článkoch 39 až 42 nariadenia sa stanovujú iba minimálne pravidlá umožňujúce zahraničným veriteľom prihlásiť svoje pohľadávky, nestanovuje sa však komplexný procesný rámec.

Podľa článku 42 ods. 2 nariadenia sa od veriteľa môže vyžadovať preklad do úradného jazyka (jazykov) štátu, v ktorom sa konanie začne. Z hodnotiacej štúdie však vyplynulo, že v niektorých členských štátoch sa vyžadovanie prekladu stalo skôr pravidlom než výnimkou, čo spôsobuje dodatočné náklady a oneskorenia.

Táto otázka súvisí s problémom procesných nákladov. Národní spravodajcovia vo všeobecnosti kritizovali vysoké náklady na preklad v súvislosti s prihlasovaním pohľadávok. Niektoré členské štáty okrem toho pri prihlasovaní pohľadávky vyžadujú právne zastúpenie miestnym právnikom. Priemerné náklady na prihlásenie pohľadávky zahraničného veriteľa sa v cezhraničnom prípade odhadujú približne na 2 000 €. Vzhľadom na vysoké náklady sa veritelia môžu rozhodnúť vzdať sa pohľadávky, najmä ak ide o malú sumu. Tento problém sa týka najmä malých a stredných podnikov a súkromných osôb.

V hodnotiacej štúdií sa poukazuje aj na ťažkosti vyplývajúce z uplatňovania práva upravujúceho začatie konania, najmä v súvislosti s lehotami, preukazovaním pohľadávok a osobitnými postupmi prihlasovania pohľadávok. Boli oznámené prípady, keď zahraniční veritelia stratili možnosť prihlásiť pohľadávku v dôsledku toho, že lehoty podľa vnútroštátneho práva boli pomerne krátke a likvidátor veriteľov neinformoval pred uplynutím tejto lehoty.

Takmer polovica respondentov (46 %) verejných konzultácií sa vyjadrila, že sa vyskytli problémy s prihlasovaním pohľadávok podľa nariadenia. Týkalo sa to najmä malých a stredných podnikov.

10. ZÁVERY

Na základe výsledkov uvedeného hodnotenia Komisia konštatuje, že nariadenie vo všeobecnosti funguje riadne a uspokojivo. Prostredníctvom nariadenia sa úspešne zaviedla zásada vzájomného uznávania cezhraničných konkurzných konaní a zlepšila sa ich koordinácia.

Napriek tomu však existujú určité otázky, v prípade ktorých bude zmena a doplnenie nariadenia prínosom: hlavné zmeny a doplnenia, ktoré Komisia navrhuje, sa týkajú v prvom

rade rozsahu pôsobnosti. Komisia navrhuje rozšíriť rozsah pôsobnosti nariadenia prostredníctvom revízie vymedzenia pojmu konkurzného konania s cieľom zahrnúť aj hybridné a predkonkurzné konania a konkurzné konania týkajúce sa fyzických osôb, ktoré v súčasnosti do tohto vymedzenia nepatria.

Pokiaľ ide o súdnu právomoc, v nariadení by sa mal zachovať pojem centra hlavných záujmov, ako ho vykladá Súdny dvor Európskej únie. Komisia však navrhuje revíziu, ktorou by sa lepšie vysvetlil jeho zmysel. Objasňuje sa tiež uplatňovanie COMI v prípade fyzických osôb. Navrhovanou revíziou sa vkladá pravidlo o súdnej právomoci v prípade súvisiacich žalôb a mal by sa zlepšiť procesný rámec na preskúmanie právomoci s cieľom obmedziť možnosti nekalého získania výhodnejšieho právneho postavenia (tzv. *forum shopping*).

Komisia navrhuje zlepšiť uverejňovanie informácií o konkurzných konaniach dvomi spôsobmi: stanovením povinnosti uverejňovať rozhodnutia v inom členskom štáte a vyžadovaním, aby sa rozhodnutia o začatí a uzavretí konkurzných konaní a niektoré ďalšie rozhodnutia uverejňovali v elektronickom registri, verejne prístupnom na internete. Elektronické insolvenčné registre by mali riešiť potreby cezhraničných konkurzných konaní, budú však samozrejme slúžiť aj vnútroštátnym používateľom.

Navrhuje sa zavedenie nových štandardných formulárov na oznámenie o konkurznom konaní a na prihlasovanie pohľadávok, čo zahraničným veriteľom uľahčí uplatňovanie pohľadávok. Lehoty na prihlasovanie pohľadávok musia byť okrem toho dostatočne dlhé, aby veriteľom umožňovali pohľadávku prihlásiť.

Komisia rieši aj otázku konkurzných konaní v prípade skupín spoločností: navrhuje začleniť do nariadenia osobitné pravidlá zamerané na účinnejšie riešenie platobnej neschopnosti členov nadnárodnej skupiny podnikov. Bezproblémovejšia spolupráca medzi likvidátormi v rôznych členských štátoch by mala prispievať k záchrane spoločností a maximalizácii hodnoty ich majetku.

Uvažovalo sa aj o ďalších otázkach, v prípade ktorých sa počas hodnotenia zistili problémy, ako je rozšírenie rozsahu pôsobnosti mimo EÚ a príslušné právo. Komisia však nepovažovala za žiaduce, aby sa do nariadenia začlenili osobitné ustanovenia týkajúce sa uznávania a koordinácie konkurzných konaní začatých mimo EÚ. Ako už bolo uvedené, hlavným dôvodom je to, že takéto ustanovenia by boli záväzné iba na území členských štátov a nie v krajinách mimo EÚ. Prípadné vypracovanie návrhu medzinárodného dohovoru by preto lepšie splnilo tieto ciele a zároveň zabezpečilo ochranu záujmov Únie v recipročných rokovaniach s tretími krajinami.

Komisia nenavrhuje ani zmenu a doplnenie ustanovení nariadenia týkajúcich sa príslušného práva. Komisia konštatuje, že uplatňovanie existujúcich ustanovení v rámci EÚ je uspokojivé a že príslušné oblasti *lex fori* a *lex situ* vytvárajú správnu rovnováhu. Považuje sa preto za vhodnejšie zachovať súčasné kolízne normy dovtedy, kým sa ďalej nepreskúmajú účinky prípadných zmien na vnútroštátne konkurzné právo, právo obchodných spoločností a sociálne právo.